

สารบัญ

สรรพากรสาร

CONTENTS

ปีที่ 64 ฉบับที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2560

คู่มือ

สืบสภาพ นิติบุคคล?

17

- 27 รัฐสภากฎหมายใหม่ ก้าวให้ทันสมัยประโยชน์ (ตอนจบ)
- 59 วิเคราะห์รายได้ภาษีสรรพากร ปีงบประมาณ 2560
- 83 ฎีกาภาษี : ระยะเวลาการมีคำสั่งคืนอากร
- 93 การจ่ายเงินปันผลไปต่างประเทศให้แก่เจ้าของผลประโยชน์ (Beneficial Owner) กรณีสำนักงานใหญ่ข้ามประเทศ (IHQ)
- 105 การบัญชีว่าด้วยส่วนของเจ้าของ
- 115 คำวินิจฉัยกฎหมายภาษีสรรพากร : สารพันปัญหาภาษีอากร

บทบรรณาธิการ EDITOR

สรรพากรสาส์น

ความปรารถนาดี ในช่วงเวลาก่อนก้าวผ่านปี
ที่ส่งถึงกัน ไม่ว่าจะผ่านของขวัญ กระเช้า หรือสิ่งของต่างๆ
แม้แต่คำอวยพร ขอเพียงเป็นใจที่ปรารถนาดี ย่อมสร้าง
ความสุขไม่เฉพาะต่อคนที่เรารัก เรา รู้จัก แต่สามารถแผ่อแผ่
ไปถึงคนอื่นๆ ในสังคมได้ด้วย กรมสรรพากรเองก็ถือโอกาส
นี้มอบสิทธิประโยชน์ทางภาษีด้วยมาตรการช้อปช่วยชาติ
แทนความปรารถนาดีเพื่อร่วมส่งมอบความสุขสู่สังคม
ร่วมกัน

สรรพากรสาส์นฉบับส่งท้ายปีระกา นำพาประเด็น
ด้านนิติบุคคลที่ถูกขีดชื้อออกจากทะเบียน แต่ภาระผูกพัน
นิติบุคคลยังไม่หมดสิ้น หากเป็นผู้มีสิทธิเรียกร้องต้อง
ทำอย่างไร สิทธิต่างๆ ยังมีผลทางกฎหมายหรือไม่ ติดตาม
อ่านในเรื่องจากปก **“ขีดชื้อ ล้นสภาพนิติบุคคล?”**
สำหรับท่านที่สนใจสถิติตัวเลข ขอนำเสนอการสรุปผล
จัดเก็บภาษีในรอบปีงบประมาณที่ผ่านมาของ 3 กรมภาษี
พร้อมวิเคราะห์เป้าหมายและทิศทางการจัดเก็บภาษี
ในปีงบประมาณหน้า ใน **“วิเคราะห์รายได้ภาษีสรรพากร
ปีงบประมาณ 2560”** และอย่าลืมติดตามตอนจบของ
“รู้หลักกฎหมายใหม่ ก้าวให้ทันสิทธิประโยชน์” ซึ่งมา
ร้อยรวมเพื่อได้รับสิทธิประโยชน์อย่างครบครัน

พบกันใหม่ปีหน้า **สวัสดิ์ปีใหม่ 2561**

● ● ● **กก.**

คณะผู้จัดทำ

ผู้อุปถัมภ์ อธิบดีกรมสรรพากร

ที่ปรึกษา ที่ปรึกษา รองอธิบดี

ผู้อำนวยการสำนัก ผู้ตรวจราชการ

สรรพากรภาค 1-12 สรรพากรพื้นที่

ประธานกรรมการบริหารสรรพากรสาส์น แพตริเซีย มงคลวนิช

คณะกรรมการบริหารสรรพากรสาส์น ศิริพร เจนศิริสกุล

นันทพร คอวนิช

ศิริวัลย์ แก้วมูลเนียม

สาโรช ทองประคำ

ปิ่นสาย สุรัสวดี

บรรณาธิการอำนวยการ ปิ่นสาย สุรัสวดี

บรรณาธิการบริหาร ฉันทนา วินิจจะกุล

คณะทำงานวิชาการ ชุมพร เสนโสม มงคล ขนาดนิต

กัมปนาท บุญรอด วุฒิพงษ์ ศิริจันทร์อรานนท์ สุดคนึง สมบูรณ์วงศ์

ดร.ยาริกา เรืองศิริ เรืองฤทธิ์ เรืองเนตร พุทธิพร วิชัยดิษฐ์

ผู้จัดการฝ่ายขายและโฆษณา สุวรรณิ ศรีรัศมี

ฝ่ายขายและโฆษณา พันทิพย์ สาสิงห์ ศศิธร เจียรนัยณะกิจ

ผู้จัดการฝ่ายบัญชี วรารวรรณ กิจวิชา

ผู้จัดการฝ่ายการเงิน ปรียาดา ธรรมณางกูร

ผู้สอบบัญชี บุญงาม แม่นทิม

ฝ่ายสมาชิก สรรพากรสาส์น

ชั้น 1 อาคารสวัสดิ์กิจการ กรมสรรพากร

เลขที่ 90 ถนนพหลโยธิน ซอย 7 แขวงสามเสนใน

เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

โทร. 02-617-3239, 02-272-9558, 02-272-9559

www.sanpakomsam.com

E-mail : sanpakomsam@rd.go.th

พิมพ์ที่ : บริษัท พงษ์วรินทร์การพิมพ์ จำกัด

299-299/1 หมู่ 10 สุขุมวิท 107 ต.สำโรงเหนือ

อ.เมืองสมุทรปราการ จ.สมุทรปราการ 10270

© บทความและข้อคิดเห็นทั้งหมดภายในสรรพากรสาส์น

สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย หากนำไปเผยแพร่ไม่ว่าส่วนหนึ่งส่วนใด

และในสื่อใดๆ จะต้องได้รับอนุญาตจากสรรพากรสาส์นแล้วเท่านั้น

หากผู้ใดละเมิดไม่ว่าการลอกเลียนหรือนำส่วนหนึ่งส่วนใด

ของบทความไปใช้ โดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษร

จะถูกดำเนินคดีตามที่กฎหมายบัญญัติไว้สูงสุด

ชู้ช้อ

สิ้นสภาพ นิติบุคคล

● ศิริพร ปุตุรัตน์งษา*

การที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนจำกัด จะประกอบกิจการใดๆ ในทางธุรกิจ หรือในทางกฎหมายใดๆ ก็ตาม บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนจำกัด นั้นๆ ต้องมีสภาพเป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เท่านั้น แต่ถ้าหากบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้นๆ มีเหตุต้องสิ้นสภาพนิติบุคคล การใดๆ ที่ได้กระทำลงไปในช่วงเวลาที่สิ้นสภาพนิติบุคคลนั้นจะมีผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างไร จึงเป็นเรื่องที่ต้องศึกษาในเหตุของการสิ้นสภาพนิติบุคคล และสิ่งที่จะต้องดำเนินการในฐานะผู้เกี่ยวข้องที่ได้รับผลกระทบ

การสิ้นสภาพของนิติบุคคลเกิดได้ใน 2 กรณี

1. การสิ้นสภาพนิติบุคคลโดยการแจ้งเลิก
โดยนิติบุคคลนั้น

2. การสิ้นสภาพนิติบุคคลโดยการถูกนาย
ทะเบียนขีดชื่อออกจากทะเบียน

ซึ่งในกรณีนี้ เราจะพูดถึงการสิ้นสภาพ
นิติบุคคลโดยการถูกนายทะเบียนขีดชื่อออกจาก
ทะเบียนเท่านั้น

การสิ้นสภาพนิติบุคคล
โดยการถูกนายทะเบียนขีดชื่อ
ออกจากทะเบียน¹ พิจารณาได้ดังนี้

กรณีที่ 1 ห้างหรือบริษัทมิได้ทำการค้า
หรือประกอบกิจการ

1. เมื่อนายทะเบียนมีมูลเหตุอันควรเชื่อว่า
ห้างหรือบริษัทมิได้ทำการค้า หรือประกอบกิจการ
เช่น ไม่ได้มีการจดทะเบียนตั้งหุ้นส่วนผู้จัดการ

“asswanasasun” ปีที่ 64 ฉบับที่ 12 ธันวาคม 2560

* นักตรวจสอบภาษีชำนาญการ กองอุทธรณ์ภาษี กรมสรรพากร

¹ สรุปและรวบรวมมาจากศาสตราจารย์โสภณ รัตนากร คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วน บริษัท (พิมพ์ครั้งที่ 12) พ.ศ. 2553 หน้า 553-557

หรือกรรมการไม่ได้ส่งสำเนารายชื่อผู้ถือหุ้น ไม่ได้ส่งงบดุล หรือไม่เคยมาติดต่อไม่ว่าในทางใดๆ เป็นเวลานานแล้ว ก็ให้นายทะเบียนส่งหนังสือทางไปรษณีย์ตอบรับไปยังห้างหรือบริษัท เพื่อสอบถามว่ายังทำการค้าขายหรือประกอบกิจการอยู่หรือไม่ และแจ้งด้วยว่าหากมิได้รับคำตอบภายใน 30 วันนับแต่วันที่ส่งหนังสือจะได้โฆษณาในหนังสือพิมพ์เพื่อขิดชื่อห้างหรือบริษัทออกเสียจากทะเบียน²

2. ถ้านายทะเบียนได้รับคำตอบจากห้างหรือบริษัทว่า ไม่ได้ทำการค้าขายหรือประกอบกิจการแล้ว หรือมิได้รับคำตอบภายใน 30 วันนับแต่วันที่ส่งหนังสือให้นายทะเบียนโฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่อย่างน้อย 1 คราว และส่งหนังสือบอกกล่าวทางไปรษณีย์ตอบรับไปยังห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทว่า ถ้าพ้นเวลา 90 วันนับแต่วันส่งหนังสือบอกกล่าว ห้างหรือบริษัทจะถูกขิดชื่อออกจากทะเบียน เว้นแต่จะแสดงเหตุให้เห็นเป็นอย่างอื่น³

3. เมื่อพ้นเวลาที่กำหนดนั้นแล้ว และห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทมิได้แสดงเหตุให้เห็นเป็นอย่างอื่น นายทะเบียนจะขิดชื่อห้างหรือบริษัทออกจากทะเบียนก็ได้⁴

กรณีที่ 2 ห้างหรือบริษัทเลิกแล้ว และอยู่ระหว่างการชำระบัญชี

1. หากนายทะเบียนมีมูลเหตุอันควรเชื่อว่าไม่มีตัวผู้ชำระบัญชีทำการอยู่ หรือการงานของห้างหรือบริษัทได้ชำระสะสางแล้ว แต่ผู้ชำระบัญชีไม่ได้ทำรายงานการชำระหรือมิได้ยื่นจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชี ให้นายทะเบียนมีหนังสือส่งทางไปรษณีย์ตอบรับไปยังห้างหรือบริษัทและผู้ชำระบัญชี แจ้งให้ดำเนินการให้ตัวผู้ชำระบัญชีหรือยื่นรายการชำระบัญชีหรือจดทะเบียนเสร็จสิ้นการชำระบัญชีแล้วแต่กรณี และแจ้งไปด้วยว่าหากไม่ดำเนินการภายใน 180 วันนับแต่วันส่งหนังสือนั้น จะได้โฆษณาในหนังสือพิมพ์เพื่อขิดชื่อออกจากทะเบียน⁵

2. ถ้าห้างหรือบริษัท หรือผู้ชำระบัญชีมิได้ดำเนินการภายในกำหนดเวลา ให้นายทะเบียนโฆษณาในหนังสือพิมพ์ท้องที่ 1 คราว และส่งหนังสือบอกกล่าวทางไปรษณีย์ตอบรับไปยังห้างหรือบริษัทและผู้ชำระบัญชีว่าเมื่อพ้น 90 วันนับแต่วันส่งหนังสือบอกกล่าว ห้างหรือบริษัทจะถูกขิดชื่อออกจากทะเบียน เว้นแต่จะแสดงเหตุให้เห็นเป็นอย่างอื่น⁶

3. เมื่อพ้นเวลาที่กำหนดแล้ว และห้าง-

² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1273/1 วรรคแรก

³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1273/1 วรรคสอง

⁴ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1273/3

⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1273/2 วรรคหนึ่ง

⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1273/2 วรรคสอง

หุ้นส่วนหรือบริษัท หรือผู้ชำระบัญชีมิได้แสดงเหตุ
ให้เห็นเป็นอย่างอื่น นายทะเบียนจะขีดชื่อห้าง
หรือบริษัทออกจากทะเบียนก็ได้⁷

การสืบสภาพนิติบุคคลจะ มีผลต่อความรับผิดชอบใดๆ ของ ห้างหรือบริษัทที่มีต่อบุคคล ผู้เกี่ยวข้องหรือไม่ อย่างไร

เนื่องจากการขีดชื่อนิติบุคคลออกจาก
ทะเบียนส่งผลให้นิติบุคคลนั้นสิ้นสภาพในทันที กรณี
ดังกล่าวจึงอาจก่อให้เกิดปัญหาแก่บุคคลผู้เกี่ยวข้อง
กับนิติบุคคลในฐานะผู้มีสิทธิเรียกร้อง เช่น เจ้าหนี้
 ฯลฯ กฎหมายจึงได้บัญญัติให้ความรับผิดชอบของ
หุ้นส่วนผู้จัดการ ผู้เป็นหุ้นส่วน กรรมการ ผู้จัดการ
และผู้ถือหุ้นยังคงมีอยู่ เสมือนห้างหรือบริษัท
ยังไม่สิ้นสภาพนิติบุคคล⁸ ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกัน
แก่เจ้าหนี้ แต่อย่างไรก็ดี การที่จะให้ความรับผิดชอบ
ของห้างหรือบริษัทตลอดจนบุคคลผู้เกี่ยวข้องยังคง
มีอยู่นั้น ผู้มีสิทธิเรียกร้องต่อห้างหรือบริษัทนั้น
ต้องร้องขอต่อศาลให้สั่งให้นายทะเบียนขีดชื่อ
บริษัทกลับคืนสู่ทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์ มาตรา 1273/4 วรรคแรก

การร้องขอให้ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทกลับคืน
สู่ทะเบียน ห้ามมิให้ร้องขอเมื่อพ้นกำหนดสิบปี

⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1273/3

⁸ อ้างตาม 7

⁹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1273/4 วรรคสอง

¹⁰ บันทึกที่ กค 0702/8123 ลงวันที่ 30 ตุลาคม 2557

นับแต่วันที่นายทะเบียนขีดชื่อห้างหุ้นส่วนหรือ
บริษัทออกจากทะเบียน⁹

พลาที่เกิดขึ้นจากการที่ ศาลสั่งให้นายทะเบียนขีดชื่อ ห้างหรือบริษัทกลับคืนสู่ทะเบียน

ผลที่เกิดขึ้นจากการที่ศาลสั่งให้นายทะเบียน
ขีดชื่อห้างหรือบริษัทกลับคืนสู่ทะเบียนนั้น ให้ถือ
เสมือนหนึ่งว่าห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นยังคงอยู่
ตลอดมาเสมือนมิได้มีการขีดชื่อออกเลย ซึ่งคำว่า
“เสมือนมิได้มีการขีดชื่อออกเลย” ได้มีคำพิพากษา
ศาลฎีกาที่ 15641/2558 และคำพิพากษาศาลฎีกา
ที่ 399/2559 วินิจฉัยความตามประมวลกฎหมาย
แพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1273/4 กรณีที่ให้ถือ
เสมือนหนึ่งว่าห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นยังคงอยู่
ตลอดมาเสมือนมิได้มีการขีดชื่อออกเลยว่าเป็น
เพียงการรับรองสภาพนิติบุคคลภายหลังศาลมี
คำสั่งเท่านั้น

กรณิตัวอย่างที่เกี่ยวข้อง กับประมวลรัษฎากร

เรื่องที่ ¹⁰ การออกหมายเรียกและประเมิน
ภาษีอากร กรณีห้างหุ้นส่วนจำกัดถูกขีดชื่อออก
จากทะเบียนนิติบุคคล

การที่ห้างฯ ได้ถูกนายทะเบียนขิดชื่อออกจากทะเบียน ถือว่า ห้างฯ นั้นสิ้นสภาพนิติบุคคลตั้งแต่เมื่อนายทะเบียนขิดชื่อออกจากทะเบียน แต่ความรับผิดชอบของหุ้นส่วนผู้จัดการ ผู้เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ และผู้ถือหุ้นมีอยู่เท่าใดก็ให้คงมีอยู่อย่างนั้นและพึงเรียกบังคับได้เสมือนห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นยังมีได้สิ้นสภาพนิติบุคคล¹¹ ตามมาตรา 1273/3 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ถ้าเจ้าหนี้ใดๆ ของห้างฯ รู้สึกรู้ว่าต้องเสียหายโดยไม่เป็นธรรมเพราะการที่ห้างฯ ถูกขิดชื่อออกจากทะเบียน เจ้าหนี้ของห้างฯ ผู้ได้รับความเสียหายต้องยื่นคำร้องต่อศาล ขอให้ศาลสั่งให้กลับขิดชื่อห้างฯ คืนเข้าสู่ทะเบียนตามมาตรา 1273/4 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์¹² ห้างฯ มีหนี้ภาษีอากรที่ต้องรับผิดชอบ แต่ห้างฯ ถูกขิดชื่อออกจากทะเบียน กรมสรรพากรจึงถือเป็นเจ้าหนี้ผู้เสียหาย ควรยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลสั่งให้กลับขิดชื่อห้างฯ คืนเข้าสู่ทะเบียน

¹¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7706/2557 วินิจฉัยสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบของหุ้นส่วนผู้จัดการ ผู้เป็นหุ้นส่วน กรรมการ ผู้จัดการ และผู้ถือหุ้นยังคงบัญญัติว่ามีอยู่เท่าไร ก็ให้คงมีอยู่อย่างนั้นและให้พึงเรียกบังคับได้เสมือนห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นยังมีได้สิ้นสภาพนิติบุคคล เช่นเดียวกับที่ระบุไว้ในมาตรา 1246 (5) กรณีหาใช่เรื่องกฎหมายเดิมและกฎหมายที่แก้ไขใหม่แตกต่างกันเรื่องความรับผิดชอบของผู้ถือหุ้นไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7201/2558 วินิจฉัยสรุปได้ว่า จำเลยที่ 1 ถูกนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางมีคำสั่งขิดชื่อจำเลยที่ 1 อันมีผลให้จำเลยที่ 1 สิ้นสภาพนิติบุคคลนับแต่นั้นก็ตาม แต่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1273/3 บัญญัติไว้ว่า แต่ความรับผิดชอบของหุ้นส่วนผู้จัดการผู้เป็นหุ้นส่วน กรรมการ ผู้จัดการ และผู้ถือหุ้นมีอยู่เท่าไรก็คงมีอยู่อย่างนั้น และพึงเรียกบังคับได้เสมือนห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นยังมีได้สิ้นสภาพนิติบุคคล ฉะนั้น จำเลยที่ 1 ยังคงต้องรับผิดชอบในคดีดังกล่าวต่อไป

¹² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8976/2556 วินิจฉัยสรุปได้ว่า การขิดชื่อบริษัทดังกล่าวออกจากทะเบียนย่อมเป็นไปตามมาตรา 1273/3 กล่าวคือ บริษัทนั้นสิ้นสภาพนิติบุคคลตั้งแต่นายทะเบียนขิดชื่อบริษัทออกจากทะเบียนและบริษัทที่ถูกขิดชื่อจะกลับคืนฐานะนิติบุคคลอีกครั้งเมื่อศาลได้มีคำสั่งให้ขิดชื่อบริษัทกลับคืนเข้าทะเบียนตามมาตรา 1273/4

¹³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 15641/2558 และฎีกาที่ 399/2559 วินิจฉัยสรุปได้ว่า ตามมาตรา 1273/4 กำหนดให้ถือว่าบริษัทนั้นยังคงอยู่ตลอดมาเสมือนได้มีการขิดชื่อออกเลย ก็เป็นเพียงการรับรองสภาพนิติบุคคลภายหลังศาลมีคำสั่งเท่านั้น

¹⁴ หนังสือที่ กค 0702/พ.8730 ลงวันที่ 28 กันยายน 2558

เช่นเดิม เมื่อศาลมีคำสั่งให้ขิดชื่อห้างฯ กลับคืนสู่ทะเบียนแล้ว ให้ถือว่าห้างฯ ยังคงอยู่ตลอดเสมือนมิได้มีการขิดชื่อออกเลย¹³ การออกหมายเรียกและหนังสือแจ้งการประเมินให้ระบุชื่อผู้ชำระบัญชีและชื่อห้างฯ ทั้งนี้ จะต้องดำเนินการภายในอายุความตามกฎหมาย

เรื่องที่ 2¹⁴ รายงานของบริษัทฯ ที่เกิดขึ้นจากการให้บริการของนิติบุคคลซึ่งถูกขิดชื่อออกจากทะเบียน

กรณีบริษัทฯ ได้ชำระค่าบริการตรวจสอบสภาพรถยนต์ในสถานประกอบการของตัวแทนจำหน่ายให้แก่นิติบุคคล ก. ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2546 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2555 โดยจ่ายเป็นเช็คขีดคร่อมตลอดระยะเวลาการให้บริการดังกล่าว แต่เนื่องจากตั้งแต่วันที่ 18 มีนาคม 2551 นิติบุคคล ก. ถูกขิดชื่อออกจากทะเบียนและถือเป็นบริษัทร้างตามมาตรา 1273/1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นิติบุคคล ก. จึงสิ้นสภาพนิติบุคคล

ตั้งแต่เมื่อนายทะเบียนขีดชื่อออกเสียจากทะเบียนตั้งแต่วันที่ 18 มีนาคม 2551 ตามมาตรา 1273/3 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้นรายจ่ายของบริษัทฯ ที่เกิดขึ้นจากการให้บริการของนิติบุคคล ก. ซึ่งถูกขีดชื่อออกจากทะเบียนตั้งแต่วันที่ 18 มีนาคม 2551 จึงถือเป็นรายจ่ายซึ่งพิสูจน์ไม่ได้ว่าใครเป็นผู้รับ ตามมาตรา 65 ตรี (18) แห่งประมวลรัษฎากร

๒ แนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่น่าสนใจ

▶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8976/2556

วินิจฉัยว่า การที่นายทะเบียนขีดชื่อจำเลยที่ 1 ออกจากทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1273/3 อันเป็นบทบัญญัติในหมวด 6 การถอนทะเบียนห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนจำกัด และบริษัทจำกัดร่าง ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 18)ฯ มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2551 เช่นนี้ การขีดชื่อบริษัทดังกล่าวออกจากทะเบียนย่อมเป็นไปตามมาตรา 1273/3 กล่าวคือ บริษัทนั้นสิ้นสภาพนิติบุคคลตั้งแต่นายทะเบียนขีดชื่อบริษัทออกจากทะเบียนและบริษัทที่ถูกขีดชื่อจะกลับคืนฐานะนิติบุคคลอีกครั้งเมื่อศาลได้มีคำสั่งให้จัดชื่อบริษัทกลับคืนเข้าทะเบียนตามมาตรา 1273/4 เมื่อ

ปรากฏว่าในวันที่โจทก์ยื่นคำฟ้องจำเลยที่ 1 เป็นคดีล้มละลายนั้น ศาลยังไม่ได้มีคำสั่งให้จัดชื่อจำเลยที่ 1 กลับคืนเข้าสู่ทะเบียน จำเลยที่ 1 จึงยังคงสิ้นสภาพนิติบุคคลอยู่ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยที่ 1 ส่วนที่โจทก์อุทธรณ์ว่า จำเลยที่ 1 ยังมีสภาพเป็นนิติบุคคลอยู่เพราะอยู่ระหว่างดำเนินการชำระบัญชีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1249 นั้น เห็นว่า กรณีของจำเลยที่ 1 เป็นการถอนทะเบียนบริษัทจำกัดร่างกรณีจึงต้องบังคับตามบทบัญญัติในหมวด 6 หาใช่เป็นการเลิกบริษัทแล้วจะต้องมีการชำระบัญชีตามบทบัญญัติในหมวด 4 ส่วนที่ 8 ซึ่งจะต้องดำเนินการชำระบัญชีตามบทบัญญัติในหมวด 5 แต่อย่างใดไม่

▶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 15641/2558

วินิจฉัยว่า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1273/3 และ 1273/4 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 18) พ.ศ.2551 มาตรา 19 และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2551 บัญญัติให้บริษัทนั้นสิ้นสภาพนิติบุคคลตั้งแต่นายทะเบียนขีดชื่อบริษัทออกเสียจากทะเบียนและบริษัทที่ถูกขีดชื่อจะกลับคืนสู่ทะเบียนมีฐานะนิติบุคคลอีกครั้งเมื่อศาลสั่งให้จัดชื่อบริษัทกลับคืนเข้าสู่ทะเบียน เมื่อปรากฏว่าในวันที่โจทก์ยื่นฟ้องจำเลยที่ 1 และที่ 2 เป็นคดีล้มละลายนี้ (วันที่

15 สิงหาคม 2554) ศาลจังหวัดยังมีคำสั่งให้ จดชื่อจำเลยที่ 1 และที่ 2 กลับคืนเข้าสู่ทะเบียน ขณะฟ้องจำเลยที่ 1 และที่ 2 จำเลยจึงไม่มีฐานะ นิติบุคคลที่โจทก์ฟ้องได้ แม้ต่อมาศาลจังหวัดมี คำสั่งให้จดชื่อจำเลยที่ 1 และที่ 2 กลับคืนเข้าสู่ ทะเบียนเมื่อวันที่ 23 กันยายน 2554 และตาม มาตรา 1273/4 กำหนดให้ถือว่าบริษัทนั้นยังคง อยู่ตลอดมาเสมือนมิได้มีการชดชื่อออกเลย ก็เป็น เพียงการรับรองสภาพนิติบุคคลภายหลังศาลมี คำสั่งเท่านั้น หากทำให้โจทก์ซึ่งไม่มีอำนาจฟ้อง มาตั้งแต่ต้นกลับกลายเป็นมีอำนาจฟ้องไปไม่ (ต่อ มามีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 399/2559 วินิจฉัย ยืนยันตาม)

► คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7706/2557

วินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1246 (5) (เดิม) ระบุว่า “...นายทะเบียน จะมีชื่อบริษัทออกเสียจากทะเบียนก็ได้และในการ นี้ให้ออกแจ้งความโฆษณาในหนังสือราชกิจจานุเบกษา และบริษัทนั้นก็ให้เป็นอันเลิกกันตั้งแต่นั้น โฆษณาแจ้งความในหนังสือราชกิจจานุเบกษานั้น แต่ว่าความรับผิดชอบของกรรมการของผู้จัดการและ ของผู้ถือหุ้นทุกๆ คนมีอยู่เท่าไร ก็ให้คงมีอยู่อย่าง นั้นและพึงเรียกบังคับได้เสมือนดังว่าบริษัทยังมี ได้เล็ก” จึงเห็นได้ว่ากฎหมายระบุเรื่องความ รับผิดชอบของผู้ถือหุ้นไว้แล้ว แม้พระราชบัญญัติแก้ไข เพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่

18) พ.ศ.2551 มาตรา 16 ให้ยกเลิกมาตรา 1246 และมาตรา 19 ให้เพิ่มมาตรา 1273/3 ไว้แทน ก็ตาม แต่บทบัญญัติในมาตรา 1273/3 เป็นเพียง การแก้ไขเพิ่มเติมให้บริษัทที่ถูกนายทะเบียนชดชื่อ ลีสสภาพนิติบุคคลตั้งแต่นายทะเบียนชดชื่อออก จากนายทะเบียนเท่านั้น ส่วนความรับผิดชอบ ของหุ้นส่วนผู้จัดการ ผู้เป็นหุ้นส่วน กรรมการ ผู้จัดการ และผู้ถือหุ้นยังคงบัญญัติว่ามีอยู่เท่าไร ก็ให้ คงมีอยู่อย่างนั้นและให้พึงเรียกบังคับได้เสมือน ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นยังไม่ลีสสภาพนิติบุคคล เช่นเดียวกับที่ระบุไว้ในมาตรา 1246 (5) กรณี หาใช่เรื่องกฎหมายเดิมและกฎหมายที่แก้ไขใหม่ แตกต่างกันเรื่องความรับผิดชอบของผู้ถือหุ้นไม่

► คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7201/2558

วินิจฉัยว่า โจทก์ฟ้องก่อนที่จำเลยที่ 1 จะถูก นายทะเบียนชดชื่อออกจากทะเบียน จำเลยที่ 1 จึงมีสภาพเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย จำเลยที่ 1 แต่งตั้งนายความต่อผู้คดี แม้ระหว่างการพิจารณา ของศาลชั้นต้น จำเลยที่ 1 ถูกนายทะเบียน หุ้นส่วนบริษัทกลางมีคำสั่งชดชื่อจำเลยที่ 1 อันมี ผลให้จำเลยที่ 1 ลีสสภาพนิติบุคคลนับแต่นั้น ก็ตาม แต่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1273/3 บัญญัติไว้ว่า แต่ความรับผิดชอบ ของหุ้นส่วนผู้จัดการผู้เป็นหุ้นส่วน กรรมการ ผู้จัดการ และผู้ถือหุ้นมีอยู่เท่าไรก็คงมีอยู่อย่างนั้น และพึง เรียกบังคับได้เสมือนห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น

ยังมิได้สิ้นสภาพนิติบุคคล จำเลยที่ 1 ยังคงต้องรับผิดชอบในคดีดังกล่าวต่อไป ทนายความของจำเลยที่ 1 ย่อมมีอำนาจดำเนินคดีตามที่ได้รับแต่งตั้งต่อไปจนกว่าคดีจะถึงที่สุด ฉะนั้น การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลชั้นต้นที่เกี่ยวกับจำเลยที่ 1 หลังจากถูกนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางมีคำสั่งชดเช้ออกจากทะเบียนจึงมิใช่กระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบอันจะต้องเพิกถอนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 27

► คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5263/2559

ในวันที่โจทก์ยื่นฟ้องจำเลยที่ 1 สถานะของจำเลยที่ 1 ตามหนังสือรับรองคือ ได้จดทะเบียนเลิกห้างซึ่งนายทะเบียนได้รับจดทะเบียนไว้แล้วเมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2545 และขณะนี้ยังไม่ได้จดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชี ดังนั้น ในวันที่โจทก์ยื่นฟ้องคดีนี้จำเลยที่ 1 จึงมีสภาพนิติบุคคล โจทก์มีอำนาจฟ้องจำเลยที่ 1 และศาลล้มละลายกลางก็มีอำนาจที่จะพิจารณาคดีสำหรับจำเลยที่ 1 ได้ แม้ต่อมานายทะเบียนได้ชดเช้อจำเลยที่ 1 ออกจากทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนร้าง ตามความในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1273/3 เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2555 ซึ่งอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลล้มละลายกลางก็ตาม แต่เมื่อฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ 1 ขอบด้วยกฎหมายการที่นายทะเบียนได้ชดเช้อจำเลยที่ 1 ออกจาก

ทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนร้าง ก็ไม่มีผลกระทบแก่การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีล้มละลายที่มุ่งประสงค์ที่จะให้มีการจัดการทรัพย์สินของจำเลยที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวตามกฎหมายล้มละลายเพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายได้แม้จำเลยจะสิ้นสภาพนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็ตาม การดำเนินกระบวนการพิจารณาและคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของจำเลยที่ 1 เด็ดขาดของศาลล้มละลายกลางจึงชอบแล้ว

สรุป

เมื่อมีการชดเชอนิติบุคคลออกจากทะเบียนนั้น จะส่งผลให้นิติบุคคลนั้นสิ้นสภาพในทันทีซึ่งทำให้เกิดปัญหาตามมาแก่บุคคลผู้เกี่ยวข้องกับนิติบุคคล กฎหมายจึงมีการบัญญัติให้มีการร้องขอให้นิติบุคคลที่ถูกชดเชอร้องขอต่อศาลเพื่อขอให้ศาลสั่งให้กลับจดทะเบียนนิติบุคคลคืนเข้าสู่ทะเบียนเช่นเดิม และกรณีศาลสั่งให้นายทะเบียนจดทะเบียนห้างหรือบริษัทกลับคืนสู่ทะเบียน โดยให้ถือว่านิติบุคคลดังกล่าว ยังคงอยู่ตลอดเสมือนมิได้มีการชดเช้ออกเลย ซึ่งตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่าเป็นเพียงการรับรองสภาพนิติบุคคลภายหลังศาลมีคำสั่งอันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องในฐานะผู้มีสิทธิเรียกร้องต่อนิติบุคคลนั้น

